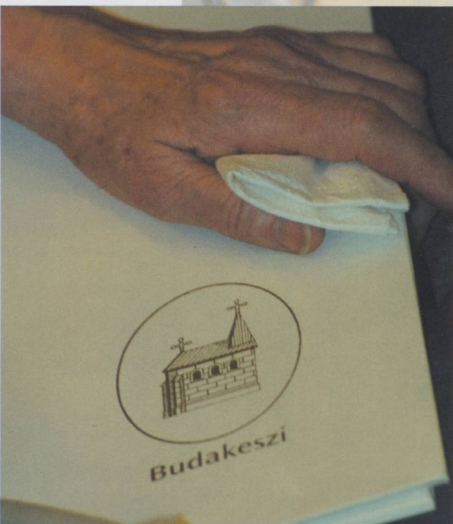

Fotó: Rainer Ferenc

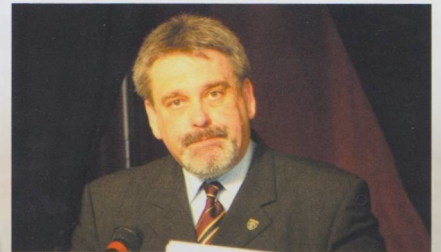

A budakeszi németek kitelepítésének 60. évfordulóján

Március 16. és 19. között Budakeszi Német Kisebbségi Önkormányzatának és városi önkormányzatának közös szervezésében méltón emlékezett meg a település az ez alkalomra hazalátogató, ma Németországban élő budakeszikkel közösen a régi sváb faluban 1946. március 19-én kezdődő kitelepítés hatvanadik évfordulójáról.

A Kitelepítés címmel figyelemre méltó kiállítás nyílt a Szent László Közösségi Házban három fiatal tehetséges történész, Mocsnek Katalin, Gellér Dávid és Somlai Péter munkájának köszönhetően. A Magyar Néprajzi Múzeum és a Budakesser Gemeinschaft anyagait is felhasználó tárlat sok érdekességet tartogat a téma jó ismerői számára is. „Élet Budakeszin a kitelepítés előtt” címmel gyermekrajzpályázat nyerteseit jutalmazta ugyanebből az alkalomból Kóthyiné Herceg Mária, a Német Kisebbségi Önkormányzat elnöke. A nyertesek között szerepelt Mályi Mártom, Hidas Bence, Bechtold Jakab és Bechtold Fülöp, Csabai Zita, Bognár Eszter, Szalai Zita, Duzsárdi Sándor, Tari Anna és Ligetfalvy Zsombor. A rendezvényen Heizer Antal, a Nemzeti Etnikai és Kisebbségi Hivatal elnöke és Irma Kreis, a Németországban élő budakesziek társasága, a Budakesser Gemeinschaft krónikása tartott beszédet. A Prohászka Ottokár Katolikus Gimnáziumban a Széchenyi Társaság Budakeszi Baráti Köre és a Hagymányórázó Kör prof. Dr. Manherz Károly, az ELTE BTK dékánja, a Germanisztikai Intézet igazgatója „Tettekkel emlékezünk” címmel tartott előadásával elevenítette fel a régmúlt eseményeit. A Németországból hazaérkezettek vendéglátóikkal megemlékezést tartottak a Kálvária-kápolnánál Kóthyiné Herceg Mária, a budakeszi Német Kisebbségi Önkormányzat elnökének szavai mellett. Fogadáson vettek részt az Erkel Ferenc Művelődési Központban és a Nagy Sándor Gimnáziumban. A központi ünnepi megemlékezésen Farkas Gyula, Budakeszi polgármestere, Heinek Ottó, a Magyarországi Németek Országos Önkormányzatának elnöke és Huber Ferenc, a Budakesser Gemeinschaft elnöke osztották meg gondolataikat a jelenlévőkkel a helyi művelődési központban. A plébániatemplomban tartott, gyertyafényes emlékmű mellett a Polgármesteri hivatal falán felavatott emléktábla avatásával (Deberle Antal, a Budakesser

Gemeinschaft tiszteletbeli tagja és Lendvay Endre alpolgármester beszéde mellett) adóztak a fájó múlt emlékének. A város vendégei a város egyes nevezetességeiről és a Nagyné Starcz Teréz által gondozott helytörténeti gyűjteményről készült fényképfelvételek CD-n rögzített összeállításával, az elhangzott ünnepi beszédek magyar és német fordításával és Hidas Mátyástól, a Budakeszi Kultúra Alapítvány kuratóriumi elnökétől átvett budakeszi helytörténeti naptárakkal térhettek haz

Heinek Ottó ünnepi beszédéből

„Hatvan éve, 1946. január 19-én indult el az első szerelvény Budaörsről. Sok száz követte két és fél éven keresztül. Erre, az elűzés, a „Vertreibung” 60. évfordulójára emlékezünk az idén... Furcsa érzés szorítja a torkunkat. Így vagyunk ezzel mindig, ha áldozatokra emlékezünk. De különösen, amikor az áldozatok közül számosan köztünk vannak, sőt valamilyen módon áldozatok vagyunk valamennyien. Egy örült korszak, bűnös politikák áldozatai. Mert hát milyenek is nevezhetnénk azt a kort, amelyben népeket irtottak ki, üldöztek el szülőföldjükről. Amelyben társadalmi osztályokat aláztak meg, állítottak félre mindenféle „izmusok” megszállottjai?

A magyar történetírás a legutóbbi időkig szerette „kitelepítés”-nek nevezni ezt az aktust, mintegy elkendőzve annak igazságtalanságát és brutalitását. Mondjuk hát ki egyértelműen: a magyarországi németek kollektív megbüntetése elűzés volt szülőföldjükről, hazájukból. Súlyos felelősség terheli ebben az akkori magyar kormányt, amely azt kezdeményezte és végrehajtotta, de súlyos a felelőssége a II. világháborúban győztes hatalmaknak is.

Erre is emlékeznünk kell. Arra a miniszterre, aki az 1945. december 22-én

megtartott – a kitelepítési rendeletet megalkotó – kormányúlése arra hívta fel a figyelmet, hogy „Soha többé nem lesz ilyen lehetőségünk, hogy megszabaduljunk a németektől!” A kormány 1946. augusztus 29-én kiadott közleményére, mely szerint „az áttelepítés nem kötelessége a magyar kormánynak, de a ptsdami szerződés erre lehetőséget ad. A magyar kormány akarván ezzel a lehetőséggel... az USA katonai kormányzatával megegyezett, hogy az áttelepítés rendezett és emberséges módon fog megtörténni.”

De emlékeznünk kell azokra is, akik tiltakoztak az embertelenség ellen. Bibó István-

ra, aki memorandumában többek között az elűzetés erkölcsstelenségére figyelmeztetett. Mindszenty bíborosra, aki pásztorlevélben és a miniszterelnökhöz intézett beadványában emelte fel szavát az ártatlanokért. Svoij Lajos székesfehérvári püspökre, aki a Szövetséges Ellenőrző Bizottság amerikai képviselőjének írt levelet 1946. január 8-án: „Nem egyeztethető össze sem az igazsággal, sem a szabadsággal, hogy ártatlan embereket a legsúlyosabb büntetéssel sújtunk csak azért, mert ilyen vagy olyan nemzetiségűek, anyanyelvűek.” Rupert Dezső ügyvédre, aki a miniszterelnöknek könyörgött beadványaival: „Kérlek még az utolsó órában is, tereld vissza az egész

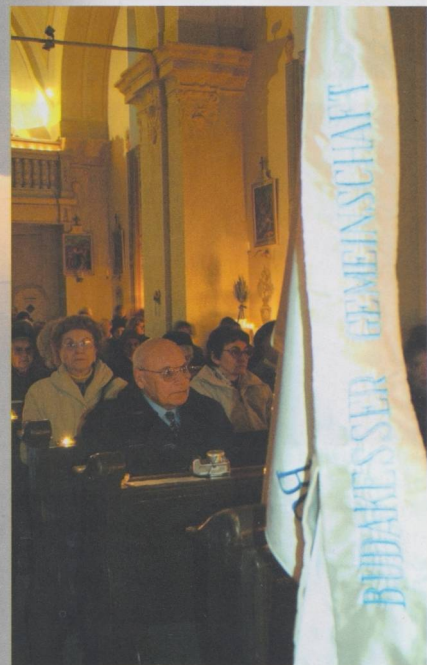
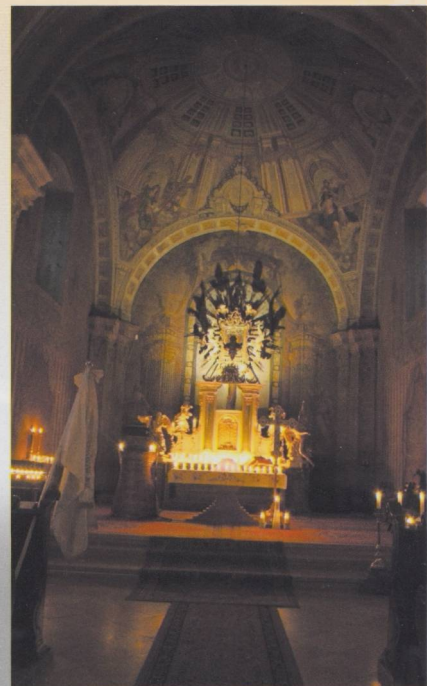
bosszúakciót a bosszúmentes józanság, igazság és igaz hazafiság keretei közé!”

Az itthon maradt németiség sokat, nagyon sokat vesztett az elűzetéssel. Kétszáz ezer embert. Szinte teljes értelmiségét. Éveken át jogfosztottan, megfélemlítve volt kénytelen élni. Szinte teljesen elvesztette anyanyelvét. Borzalmas veszteség érte az elűdözötteket: elveszítették a szülőföldjüket, hátra kellett hagyniuk munkájuk minden eredményét, templomaikat, temetőiket, rokonaikat, barátait. De sokat vesztett Magyarország is! Szorgalmas parasztokat és munkáskezeket. Megbízható iparosokat, lojalis tisztviselőket, tanítókat. Anélkül,

hogy a bennünket ért igazságtalanságot elfelejtésünk, és elfelejteni hagyóknak, el kívánunk köszönni ettől a korszaktól. Erőnket, tehetségünket nemzetiségünk, nyelvünk, identitásunk fennmaradása további feltételeinek megteremtésére összpontosítjuk. Teszszük ezt mi itthon maradtok és teszik elűzött honfitársaink, akik

ezer baráti és családi szállal, számos testvérvárosi és gazdasági kapcsolat révén kötődnek hozzánk és kötődnek Magyarországhoz. Akiket nem a bosszú és a harag, hanem a megbékélés és az együttműködés szelleme vezérel, és akik velünk együtt vállalják minden kisebbség legnemesebb kötelességét, a közvetítést népek, nyelvek, kultúrák között.

Lehetőségeink az elmúlt évtizedekben és különösen a rendszerváltás óta bővültek. Törvény szabályozza jogainkat, biztosítja számunkra az önszerveződés lehetőségét, közjogi legitimitációjú képviselői rendszerünket. Korántsem lehetünk azonban elégedettek. A kisebbségi törvény által megígért kulturális autonómia jórészt ígéret maradt, aminket szolgáló oktatási és művelődési intézményhálón hatalmas lyukak tátonganak. Egyesületeink, önkormányzataink, intézményeink működését a pénzühiány veszélyezteti. A törvény sokak számára még mindig nem ér többet, mint a papír, amelyre nyomtatták. Az előttünk álló parlamenti választásokon immár ötödik alkalommal nem szavazhatunk saját jelöltjeinkre. Októberben nem lesz lehetőségünk kedvezményes mandátumszerzésre a helyi önkormányzatokban. Az elűzés 60. évfordulójáról való megemlékezés legyen alkalom számunkra arra is, hogy felhívjuk a döntéshozók figyelmét beváltatlan ígéreteikre.”

Fájdalommal tudatjuk

Életének 79. évében, március 21-én
elhunyt **Gráfl János**
Temetése

2006. március 29-én fél ótkor lesz
a budakeszi temetőben.

Életének 86. évében,
március 25-én elhunyt
Herczeg Ferencné Stoflitz Margit.
Temetése április első hetében lesz a
budakeszi temetőben.

Huber Ferenc a budakesziek kitelepítéséről

Az első transzportban 900 budakeszi kényszerült hazája elhagyására, akik Sulzbach-ba (Murr) és Heilbronnba március végén érkeztek. A második transzportban 908 személynek kellett Budakeszről távoznia, akik március végén Siegelbach-ba érkeztek. A harmadik transzport során 900 ember március 23-án indult és április elsején Kislau-ig jutott. A negyedikkel, 911 személlyel ugyanebben az időben Neckarzimernben (Mosbach) fejeződött be a budakesziek kitelepítése. Közel 3700 budakeszi lakos talált új otthonra az amerikai övezethez tartozó baden-württembergi tá-

borok közelében.

A kitelepítés mély sebeket hagyott maga után. Néhány seb többé nem gyógyult be. Sokan a sírba vitték azokat.

A mi családunknak is nehéz volt: a régi

hazában már nem voltak otthon, a z új hazában pedig már sohasem érezték igazán otthon magukat. Miután a kezdeti nehézségeken túljutottak, lassan beletörődtek megváltoztathatatlan sorsukba. Annak ellenére, hogy sorsuk napról napra jobb lett, néhányukat még sokáig honvágy gyötörte. Gyűlölet és bosszúvágy nélkül, lehetőségeikhez mérten támogatták anyagilag, kulturálisan és erkölcsileg egyaránt a régi hazában maradtakat. Mindannyian a két ország közötti kapcsolat építői voltak.

Deberle Antal és Bechtold Gábor

Az én generációm e hídépítés idején született. Menekülteknek hívtak minket. Azt, hogy jönni kényszerültünk, alig hitte el nekünk valaki. Menekültgyerekek voltunk. Krumbiern, göbi Ruam un Mülli kifejezésekkel sokszor kinevettek bennünket barátaink.

Amit azonban ezek a fogalmak jelentettek, alig értette valaki. Otthon a család gyakran magyarul beszélt, amit mi kezdetben egyáltalán nem értettünk. De nem csak a nyelv, hanem családunk szülőföldje iránt is érdeklődést mutattunk. A szívéllyesség és a nyíltság és a vendégszeretet voltak azok a tulajdonságok, amelyek elvarázsooltak bennünket. Így a mi generációnk is a híd építőjévé vált.

Koós Hutás Katalin

Fotók: Czégény Éva

Fűtés korszerűsítés

ferroli kondenzációs gázkazánokkal

már bruttó 239900 Ft-tól
évi 30% megtakarítás
akár 109% hatásfok
nagy választék - kedvező ár

**ÉPÜLETGÉPÉSZETI ÁRUHÁZUNKBAN
mindent megtalál fűtése korszerűsítéséhez!**

Szaküzlet
1094 Budapest, Páva u. 6.

Tel.: 218-6866, Fax: 218-6867

KÉTKÖR KFT

Áruház
2051 Biatorbágy, Felvég u. 3.

Tel.: (23) 530-580, Fax: (28) 530-577